

Příklad pro mladou generaci

Dne 13. února 2016 jsme si připomněli nedožitě 75. narozeniny profesora Ing. Karla Štulíka, DrSc., dlouholetého vedoucího katedry analytické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, děkana této fakulty, jednoho z otců-zakladatelů Grantové agentury České republiky, dlouholetého funkcionáře České společnosti chemické a předsedy výboru Odborné skupiny analytické chemie. A hlavně vynikajícího analytického chemika, znamenitého vysokoškolského učitele a skvělého člověka s mimořádným vztahem ke studentům. Svým působením a nadšením pro analytickou chemii ovlivnil několik generací analytických chemiků a to nejen na Přírodovědecké fakultě UK. Jeho odborné kvality, jazykové vybavení, mezinárodní kontakty a řídicí schopnosti měly na studenty i mladší kolegy často větší a důležitější dopad nežli sebepečlivěji prováděné reformy studijních plánů a všechny (třeba i sebelépe míněné) evaluace a hodnocení. Byl znám jako velký propagátor spolupráce vysokých škol s Akademií věd a s resortními výzkumnými ústavy i spolupráce mezioborové, bez níž si současnost ani budoucnost analytické chemie nedovedl představit. A jistě by měl radost z toho, že minimálně v oblasti české elektroanalytické chemie, jejímž byl důstojným reprezentantem, se tato všestranná spolupráce úspěšně rozvíjí ku prospěchu jak tohoto oboru, tak i jeho budoucích adeptů. A většina čtenářů se mnou asi bude souhlasit v tom, že vědců a učitelů jeho formátu není nikdy dost a že to jsou právě výjimečné osobnosti, které vytvářejí nejlepší podmínky pro růst dalších generací odborníků jakéhokoliv zaměření, včetně formování jejich lidských dimenzí. A čtenáři možná budou souhlasit i v tom, že my všichni jsme svým způsobem cosi dlužní takovým lidem za to, že v nás probudili lásku k našemu oboru, že nás naučili jeho základům a ukázali nám, kudy jít dál. Možná bychom si měli častěji připomínat význam takových mimořádných lidí i v době, kdy za rozhodující předpoklad odborného úspěch jsou považovány finance, nové budovy a nové drahé přístroje – i když jejich význam nechci nijak podceňovat. A měli bychom přemýšlet, co udělat pro to, aby naše základní, střední a vysoké školy produkovaly co nejvíce mimořádných absolventů i v době, kdy počet studentů je z ekonomického hlediska často důležitější než jejich kvalita. Tím nijak nechci zpochybňovat potřebnou výchovu velkého počtu vzdělaných odborníků už proto, že i největší osobnost musí stát na špičce pyramidy, jejíž výška zpravidla závisí na šířce její základny. Odborná skupina analytické chemie České společnosti chemické se rozhodla uctít památku profesora Štulíka tím, že již téměř 20 let probíhající soutěž o nejlepší studentskou vědeckou práci v oboru analytická chemie nese od roku 2015 jeho jméno a probíhá jako soutěž o Cenu Karla Štulíka. Tato soutěž je totiž určená právě těm studentům, kteří jsou ochotni udělat více než předepisují studijní plány jejich vysokoškolských institucí a u nichž je proto větší naděje, že z nich vyrostou lidé formátu Karla Štulíka. Bez nich totiž výchova nové generace vysokoškolsky vzdělané inteligence bude obtížná i za nepravděpodobného předpokladu dostatku fi-

nančních prostředků (tím ovšem nechci říci, že jejich dostatek automaticky způsobí dostatek mimořádných absolventů). Mám trochu obavu, že nikdo z nás přesně neví, jak takové osobnosti vychovávat – pokud se ovšem neztotožníme s poměrně plausibilní představou, že lidé těchto kvalit se prostě rodí a jejich počet sebekvalitnější způsob výuky či výchovy nemůže nijak dramaticky ovlivnit. Ale ani tato představa nás nezabavuje povinností přemýšlet, diskutovat a hledat cesty vedoucí k formování nadprůměrných jedinců. Často i za cenu omylů, neboť ve výuce, stejně jako ve vědě, není výsledek nikdy jistý. Zvláště pokud půjdeme po neprobádaných cestách, které jediné mohou vést k něčemu skutečně novému a neočekávanému, na rozdíl od výsledků předem plánovaných v prvním, druhém či třetím roce grantového projektu, ať už českého, evropského či amerického. A přejme si, aby v nastupující generaci bylo co nejvíce osobností ochotných riskovat neprobádanou cestu. Byl bych rád, aby k tomu přispěly i akce, které pro nastupující generaci analytických chemiků pořádá Odborná skupina analytické chemie České společnosti chemické ve spolupráci s našimi vysokými školami, ústavy Akademie věd ČR, resortními ústavy i řadou komerčních firem dodávajících špičkovou analytickou instrumentaci, jejíž nejlepší využití zajistí právě nadprůměrní jedinci. Dvě z těchto akcí jsou dobře zviditelněny právě v tomto čísle našeho časopisu. O průběhu a výsledcích letošního ročníku výše zmíněné soutěže o Cenu Karla Štulíka se můžete dozvědět na str. 194 tohoto čísla Chemických listů. Druhou akcí je soutěž o Cenu Metrohm za nejlepší publikaci mladě elektroanalytického chemika do 35 let. I tato akce podle mého názoru stimuluje mladou generaci k nadprůměrným výkonům, které ve svých důsledcích mohou vést ke vzniku výrazných vědeckých osobností. A jsem osobně velmi rád, že i tato akce začala přednáškou věnovanou památce Karla Štulíka, kterou přednesl prof. RNDr. Zdeněk Samec, DrSc., ředitel Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR. Považuji za svou milou povinnost poděkovat Ing. P. Barathovi, PhD, řediteli Metrohm Česká republika s.r.o., bez jehož iniciativy, podpory a určité vize by tato soutěž nikdy nevznikla. Česká elektrochemická komunita kladně hodnotí skutečnost, že společnost Metrohm dlouhodobě podporuje nadané vědce z oblasti elektrochemie. Její zakladatel Bertold Suhner (1910-1988) zřídil před 70 lety nadační fond, z kterého jsou finančně podporováni studenti přírodních věd, jejichž výsledky práce odrážejí současně trendy vývoje ve svém oboru a jsou srovnatelné se světovou úrovní. A Karel Štulík by měl jistě radost ze všech soutěžících, jejichž práce jasně dokázaly, že takoví studenti u nás jsou. Více se o této soutěži a jejich letošních výsledcích můžete dočíst na str. 204 tohoto čísla našeho časopisu. Chci věřit, že Karlovi Štulíkovi by se líbily tyto i všechny další akce České společnosti chemické určené pro nastupující generaci.

Jiří Barek